

การนำมาตรการปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับ ป.ป.ป.

1. เงื่อนไขที่เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับการนำมาตรการฟอกเงินมาใช้กับกรณีการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

โดยที่กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน เช่น มาตรา 38 (3) ผู้ครอบครองต้องยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานเพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตามตรวจสอบ หรือยึด อาศัยทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานใดเมื่อมีเหตุอันควรสงสัย และหากเน้นย้ำว่าจะเอาหมายมาค้นได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานจะถูก ชักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม, การจำกัดเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย เช่น มาตรา 46 เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์สื่อสารในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำขอต่อศาลแพ่งเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลได้โดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษ เช่นการดักฟังทางโทรศัพท์, การจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน เช่น ตามมาตรา 48 ให้คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการมีอำนาจสั่งยึด อาศัยทรัพย์สินไว้ชั่วคราวไม่เกิน 90 วัน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการโอน จำหน่าย ชักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ หากศาลเชื่อว่าเกี่ยวข้องกับจริงและคำร้องของเจ้าของฯ ฟังไม่ขึ้น หรือตามมาตรา 51 ให้ศาลมีอำนาจยึด อาศัยทรัพย์สินชั่วคราว หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือชักย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด, และการจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม เช่น ตามมาตรา 35, 36 ให้คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการมีอำนาจยับยั้งการทำธุรกรรม 3 วัน หรือ 10 วันได้ หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน⁸⁸

⁸⁸ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.

นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังอาจส่งผลกระทบต่อธนาคารและสถาบันการเงินที่ถูกกำหนดให้มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยหรือผิดปกติแก่หน่วยงานกลางหรือหน่วยงานพิเศษของรัฐบาล ดังนั้นก่อนจะนำมาตราการฟอกเงินมาใช้ในการปราบปรามการทุจริตจึงควรพิจารณาถึงขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่ามีขอบเขตและหรือข้อจำกัดเช่นไร ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และหากนำมาใช้บังคับจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานในการนำมาตราการนี้มาปรับใช้ในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ กรณีร้ายชัดผิดปกติต่อไป

1.1 ปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการใช้มาตรการฟอกเงิน

รัฐเสรีประชาธิปไตยจัดทำรัฐธรรมนูญของคนใดได้รับแรงบันดาลใจจากลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) ลัทธินี้สอนว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรีและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมจะปรากฏตัวออกมาให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในรูปของความสามารถของมนุษย์ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของคนไว้ด้วยตนเอง (Self-determination) หนึ่ง มนุษย์แต่ละคนจะมีความสามารถเช่นว่านี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อแต่ละคนมี “แดนแห่งเสรีภาพ” (Sphere of Individual Liberty) ภายในแดนแห่งเสรีภาพของคนนี้แต่ละคนจะคิดหรือกระทำการใดๆก็ได้โดยอิสระปลอดจากการแทรกแซงตามอำเภอใจของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้ปกครอง ดังนั้นรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยทุกรัฐจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆให้แก่ราษฎร เพื่อให้ราษฎรแต่ละคนใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นพัฒนาบุคลิกภาพแห่งคนทั้งในทางกายภาพและในทางจิตใจตามใจปรารถนา⁸⁹

แต่การที่รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆให้แก่ราษฎรนั้นคงมีความหมายแต่เพียงว่าองค์กรต่างๆของรัฐซึ่งรัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้น (Pouvoirs constitués) จะเพิกถอนสิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นไม่ได้เท่านั้น หากมีความหมายเถกเถกไปถึงขนาดว่าองค์กรต่างๆของรัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพอย่างใดๆไม่ได้

⁸⁹ วรพจน์ วิสสุตพิชญ์, สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2538) หน้า 7.

เลข ไม่มีรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยในโลกที่รับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆให้แก่ราษฎรอย่างสัมบูรณ์ (absolute) ปราศจากเงื่อนไขหรือข้อจำกัดใดๆ ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นหรือในอันที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์มหาชน (Public Interest) องค์การต่างๆของรัฐย่อมมีอำนาจที่จะบังคับให้ราษฎรแต่ละคนกระทำการบางอย่างหรือห้ามมิให้ราษฎรแต่ละคนกระทำการบางอย่างได้เสมอ⁹⁰

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทยที่บัญญัติรับรองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ โดยบัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”⁹¹ และ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”⁹² นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติมิให้มีการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะระบุให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นไว้โดยเฉพาะเท่านั้น⁹³ มิฉะนั้นกฎหมายที่ออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวจะเป็นอันขัดต่อรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศและเป็นอันใช้บังคับไม่ได้⁹⁴

จึงกล่าวได้ว่าองค์กรฝ่ายบริหารจะกระทำการใดๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของเอกชนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและเฉพาะแต่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น แม้ว่าการกระทำนั้นๆจะเป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพหรือประโยชน์อันชอบธรรมของผู้อื่นหรือเพื่อปกป้องรักษาประโยชน์ของมหาชนโดยส่วนรวมก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16-17.

⁹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 4.

⁹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 26.

⁹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 29.

⁹⁴ ชาติ ชัยเศรษฐวิระ, “รัฐธรรมนูญใหม่กับการออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน,” ใน รัฐธรรมนูญของเรา (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2541) หน้า 5-6.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติหลักประกันเสรีภาพของบุคคลอย่างสำคัญที่สุดไว้ในมาตรา 32 และ 33

มาตรา 32 บัญญัติว่า “บุคคลใดจะไม่ต้องรับโทษทางอาญาวันแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

จากบทบัญญัติมาตรานี้จะเห็นได้ว่า การกระทำหรือการกระทำความผิดใด ๆ ซึ่งขณะที่กระทำหรือกระทำความผิดนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดแล้วจะบัญญัติกฎหมายขึ้นภายหลังย้อนหลังให้การกระทำหรือการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดไม่ได้ ผลของหลักประกันตามมาตรานี้ก็คือบุคคลย่อมจะกระทำหรือการกระทำความผิดใด ๆ ได้โดยเสรี เมื่อไม่ฝ่าฝืนกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นและจะลงโทษหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายขณะนั้นไม่ได้⁹⁵

มาตรา 33 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

การที่รัฐธรรมนูญรับรองสิทธิของบุคคลให้ได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนในคดีอาญาว່ารบริสุทธิ์ส่งผลให้รัฐสภาจะตรากฎหมายใดกำหนดให้บุคคลมีความรับผิดชอบทางอาญาโดยไม่มี การพิสูจน์ความผิดไม่ได้ ดังนั้นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดนั้นมีความหมายเพียงว่าในคดีอาญาทั้งปวงต้องถือว่า ผู้

⁹⁵ ปิยะพันธ์ สารากรบริรักษ์, “การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน,” (ปริญาฎามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534) หน้า 104

ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าโจทก์จะมีพยานหลักฐานมาหักล้างข้อสันนิษฐานได้^๖ ฉะนั้นกฎหมายใดที่บัญญัติว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิดแต่เบื้องต้นที่เดียว บทกฎหมายนั้นก็ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญและจะใช้บังคับมิได้ แต่ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ...หาได้มีความบัญญัติเช่นนั้นไม่ กล่าวคือ คงต้องสันนิษฐานอยู่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่มีความผิดจนกว่าโจทก์ จะนำสืบได้ว่าจำเลยได้รับเงินและทรัพย์สินเป็นจำนวน..... โดยไม่อาจแสดงที่มาของเงินและทรัพย์สินเหล่านั้นจึงจะสันนิษฐานได้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับฟอกเงิน กรณีเช่นนี้มีได้มีการสันนิษฐานใดๆ ในเบื้องต้น ก่อนที่โจทก์จะนำพยานมาสืบอันจะทำให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุนี้ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.... จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถโต้แย้งข้อสันนิษฐานที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ส่วนการจำกัดเสรีภาพในด้านต่างๆ เช่น เสรีภาพในเขตสถาน, เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม สิทธิในทรัพย์สินและเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรมนั้น ข้อจำกัดเหล่านี้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญเช่นกัน เพราะตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 35 วรรค 2 มาตรา 37 วรรค 2 มาตรา 48 วรรค 1 มาตรา 50 วรรค 2 ซึ่งเป็นข้อออกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้กระทำได้

1.2 ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นในทางธุรกิจที่เกิดกับสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินเป็นหน่วยงานที่จะได้รับผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินมากที่สุด เนื่องจากเป็นแหล่งที่นิยมใช้ในการฟอกเงินมากที่สุด ทั้งนี้มีเหตุผลมาจากการที่สถาบันการเงินมีบริการที่กว้างขวาง และมีเครือข่ายโยงใยทั่วโลกทั้งภายในและระหว่างประเทศ ทำให้ผู้ฟอกเงินสามารถคิดหาวิธีการหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการฟอกเงินให้สลับซับซ้อนยิ่งขึ้นในรูปแบบต่างๆ ได้ ประกอบกับสถาบันการเงินมีกฎหมายที่

^๖ มานิคส์ จุมปา, รัฐธรรมนูญใหม่มีอะไรใหม่ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2541) หน้า 42 - 44.

เครื่องรัดห้ามเจ้าหน้าที่เปิดเผยจำนวนเงินในบัญชีหรือทรัพย์สินที่รับฝากหรือเก็บรักษาไว้ที่สถาบันการเงิน เพราะถือว่าเป็นความลับของลูกค้าที่จะต้องปกปิดไว้⁹⁷

สถาบันการเงินที่มีบทบาทในการฟอกเงินของขบวนการอาชญากรรมส่วนใหญ่ ได้แก่ธนาคารพาณิชย์ โดยอาศัยเครื่องมือเกือบทุกประเภทที่ธนาคารพาณิชย์ให้บริการ อาทิ การฝากเงิน การขอสินเชื่อ การโอนเงิน การก่อการระงับหนี้ การลงทุน ส่วนสถาบันการเงินประเภทอื่นมักจะเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินที่รับฝากเงิน หรือออกตราสารการเงิน จำหน่าย ได้แก่ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ สถาบันการเงิน นอกจากนี้ที่กล่าวถึงแล้วอาจจะมีส่วนในการช่วยฟอกเงินบ้างแต่ไม่มากนักและไม่บ่อยครั้ง

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินกำหนดภาระหน้าที่ให้สถาบันการเงินต้องปฏิบัติไว้ในหมวด 2 การรายงานและการแสดงคน มาตรา 13-23 ทำให้มีการคาดหมายถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสถาบันการเงินในหลายด้าน อาทิ ผลกระทบต่อความคล่องตัวในการทำงานของสถาบันการเงิน ปัญหาในการรายงานของพนักงานสถาบันการเงิน รูปแบบของการรายงานและวิธีการในการเก็บรักษาข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินที่ตั้งอยู่ในต่างจังหวัดที่ห่างไกลอาจประสบปัญหามากยิ่งขึ้น

โดยที่กฎหมายปราบปรามการฟอกเงินได้ผ่านการเห็นชอบจากสภาเรือบร้อยแล้ว กำลังรอการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ปัญหาผลกระทบต่างๆจึงยังคงเป็นการประมาณการเท่านั้น เพื่อให้การพิจารณาถึงผลกระทบต่อสถาบันการเงินมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงหยิบยกเอากรณีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกามาเป็นกรณีศึกษาเพื่อการเทียบเคียง⁹⁸ เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญต่อกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินอย่างมาก และในระยะแรกของการประกาศใช้สถาบันการ

⁹⁷ อรรถพ. ถิษิตจิตตะ, เอกสารถาม-ตอบประกอบการแถลงและชี้แจงร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 2 ครั้งที่ 4 (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) เมื่อวันที่ 1, 2, 15 และ 22 กรกฎาคม 2541, หน้า 44.

⁹⁸ สุวณะเอื้อคเพิ่มเติมใน เมธี กุศลสร้าง, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับบทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 57 - 61.

เงินก็ได้รับผลกระทบบ้าง แต่เมื่อผ่านพ้นช่วงเวลาของการปรับตัวไปแล้ว ผลกระทบหรือปัญหาต่างๆ ก็ได้ลดน้อยลง

สำหรับผลกระทบจากกฎหมายว่าด้วยการปราบปรามการฟอกเงินที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับสถาบันการเงินในประเทศไทย โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ได้แก่

(1) ปริมาณธุรกิจจะลดลง

ไม่มีข้อมูลแน่ชัดว่าในขณะที่มีการฟอกเงินอยู่ในระบบสถาบันการเงินของประเทศไทยมากน้อยเพียงใด แต่เชื่อว่าเมื่อมีการใช้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงินปริมาณธุรกิจของสถาบันการเงินจะลดลง ด้วยเหตุที่ต้องมีการเปิดเผยแสดงตนเมื่อทำการติดต่อเพื่อเปิดบัญชี ส่งเงิน หรือโอนเงินเป็นจำนวนมากของลูกค้านั้นย่อมจะทำให้อาชญากรต่างๆ งดการติดต่อทางธุรกิจ รวมทั้งยกเลิกการใช้บริการที่เคยมีอยู่” ซึ่งโดยทั่วไปแล้วขบวนการดังกล่าวมักจะมีทรัพย์สินจำนวนมาก นอกจากนี้ลูกค้าอีกจำพวกหนึ่งที่มีได้มีอาชีพฟอกเงิน แต่ไม่ต้องการเปิดเผยทรัพย์สินของตน เช่น ไม่ต้องการให้ญาติทราบถึงการมีทรัพย์สินสมบัติของตน ต้องการเลี้ยงภรรยา เป็นต้น จะย้ายทรัพย์สินออกนอกระบบสถาบันการเงิน ซึ่งลูกค้ากลุ่มนี้มักจะเป็นลูกค้ารายใหญ่เช่นเคียวกัน⁹⁹ ดังนั้นเมื่อเคลื่อนย้ายออกจากสถาบันการเงินก็ย่อมส่งผลกระทบต่อปริมาณธุรกิจและรายได้ของสถาบันการเงิน อันก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อการดำเนินกิจการและการจ้างงานของลูกค้าภายในสถาบันการเงินนั้น¹⁰¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินที่อยู่ในสภาพไม่แข็งแรงเพียงพอ หรือพึ่งอยู่ระหว่างฟื้นตัว ผลลัพธ์ดังกล่าวข้างต้นอาจจะทำให้ต้องประสบปัญหาอย่างปัจจุบันทันด่วนก็ได้¹⁰²

⁹⁹ สังคิต พิริยะรังสรรค์และนวลน้อย ศรีรัตน์, “ผลการสำรวจทัศนคติที่มีต่อร่างกฎหมายสกัดการฟอกเงิน”, สยามโพสต์ (6 เมษายน 2540) หน้า 3.

¹⁰⁰ พงศ์อตุล กฤษณะราช, “ผลกระทบต่อสถาบันการเงินในประเทศไทย ภายใต้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน”, ศุภมาส 41(กรกฎาคม-สิงหาคม 2537) : 71-72.

¹⁰¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 123.

¹⁰² พงศ์อตุล กฤษณะราช, “ผลกระทบต่อสถาบันการเงินในประเทศไทย ภายใต้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน”, หน้า 71.

อนึ่ง ผลจากการเกิดสถาบันการเงินที่มีปัญหา นอกจากจะก่อให้เกิดความ
 คืบคลานแก่ผู้ออมหรือผู้ลงทุนแล้วยังเป็นภาระต่อทางการและสถาบันการเงินอื่นๆที่ต้อง
 ช่วยเหลือผู้มู้อีกด้วย¹⁰³

(2) ภาระในการรวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลของลูกค้ำ

สถาบันการเงินจะต้องเมื่อค่าใช้จ่ายต่างๆ เพิ่มมากขึ้นในการรวบรวมข้อมูล
 ส่วนตัวของลูกค้ำที่จะมีปริมาณมากขึ้น รวมถึงการเก็บรักษาต้องเพิ่มจำนวนพนักงาน สถานที่
 ที่จัดเก็บ และผู้ควบคุมดูแล

อย่างไรก็ดี มีผู้มีความเห็นว่า การเก็บรักษาข้อมูลของลูกค้ำนั้น ปกติสถาบัน
 การเงินมีหน้าที่ดำเนินการอยู่แล้ว¹⁰⁴ เช่น ในการเปิดบัญชีเงินฝากทุกครั้งต้องมีแบบฟอร์มก
 รอกชื่อ ที่อยู่ เจ้าของบัญชีที่แท้จริง การฝากเงินเป็นเช็คอาจเรียกเก็บไม่ได้ก็ต้องคืนให้ลูก
 ต้องมีฉันทนเข้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบ หรือในกรณีเจ้าของบัญชีถึงแก่ความตายก็ต้องคืนเงิน
 ให้แก่เจ้าของบัญชีที่แท้จริง เมื่อมีผู้มาร้องขอรวมทั้งกรณีของสินเชื่อการเปิดบัญชีสินเชื่อก
 ีต้องกรอกชื่อ ที่อยู่ ที่แท้จริง ในสัญญาซึ่งเป็นระเบียบภายในของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง
 ต้องปฏิบัติกรณักรองตรวจสอบการเคลื่อนย้ายเงินของลูกค้ำตามปกติอยู่แล้ว ดังนั้นการ
 จะต้องเพิ่มรายละเอียดเพื่อความชัดเจนในทางปฏิบัติมากขึ้นจึงกดับเป็นผลดีต่อสถาบันการ
 เงินเองอีกด้วย¹⁰⁵

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาการอบรมให้พนักงานของสถาบันการเงิน
 ต้องรู้จักลูกค้ำของตน ตามหลัก "Know your customers" มักจะไม่ใช่อปัญหาสำคัญและมี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72

¹⁰⁴ อรรถท ติชิตจิตตะ, เอกสารถาม-ตอบประกอบการแถลงและชี้แจงร่าง
 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ..... หน้า 45-46.

¹⁰⁵ บริษัทศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด, "เปรียบเทียบร่างกฎหมายฟอกเงิน
 ฉบับเก่า-ใหม่," ผู้จัดการรายวัน (31 ธันวาคม 2540) : 12,

ผลกระทบต่อการค้าเงินงานของสถาบันการเงิน¹⁰⁶ เพราะตามปกติลูกค้าของสถาบันการเงิน มักจะมีลักษณะเป็นลูกค้าประจำ เป็นบุคคลในพื้นที่ของสถาบันการเงินและมีความคุ้นเคยกัน อยู่แล้ว ลูกค้าภายนอกหรือที่เรียกกันว่าลูกค้าจรที่มาทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินมักจะมี จำนวนน้อยกว่ามาก

(3) ภาระในการจัดทำรายงานข้อมูลให้ทางการได้ทราบ

นอกเหนือจากการรายงานที่ต้องส่งให้ทางการอยู่เป็นประจำ ซึ่งมีจำนวนมากแล้ว การจัดทำรายงานข้อมูลการฟอกเงินหรือรายงานนำส่งสัจยังต้องเป็นภาระที่เพิ่มขึ้น ทั้งจำนวนเอกสารและผู้ควบคุมดูแลเช่นเดียวกัน

(4) ความเสี่ยงในการรายงานข้อมูลผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน

ข้อมูลต่างๆ ที่ถูกทางการกำหนดให้รายงาน หากพนักงานประมาทเลินเล่อ ไม่รายงาน รายงานข้อมูลผิดพลาด หรือไม่ครบถ้วน ก็อาจถูกทางการลงโทษหรือเพ่งเล็งว่ามี ส่วนรู้เห็นเป็นใจกับอาชญากรทางการเงิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อฐานะและชื่อเสียงของสถาบัน การเงินนั้นได้ ดังนั้นความพยายามในการจัดอบรมพนักงาน ฝึกฝนและควบคุมเป็นตั้งจำเป็น อย่างไรก็ตามก็จะมีผลเพิ่มค่าใช้จ่ายของสถาบันการเงินนั้นขึ้นอีกด้วย

กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันการเงินมากที่สุดเช่นกันก็คือ “การรายงาน” ตามกฎหมาย Bank Secrecy Act ซึ่งเป็นปัญหาที่สถาบันการเงินประสบในวิธีการดำเนินงานอย่างแท้จริง และมาตรฐาน อย่างเคร่งครัดในการรายงานของสถาบันการเงินแต่ละแห่งก็แตกต่างกัน การอบรมพนักงาน ของแต่ละสถาบันก็อาจจะมากน้อยต่างกัน กรณีที่เกิดขึ้น เช่น ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1985 ธนาคารบอสตันได้ถูกลงโทษปรับเป็นเงิน 2.25 ล้านดอลลาร์ ส่วนแบงก์อพออเมริกาถูกปรับเป็นเงิน 4.75 ล้านดอลลาร์ทั้งสองขาดความรับผิดชอบในการรายงานธุรกรรมที่เป็นเงินสด เกินกว่ากฎหมายกำหนด (Cash Transaction Report)

¹⁰⁶ เมธี กุลผลสร้าง, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับ บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงิน,” หน้า 61.

ในปี ค.ศ.1988 รัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาได้ฟ้องธนาคารหลายธนาคาร เกี่ยวกับการโอนเงินตามสายและมีได้มีการรายงาน กระทรวงการคลังจึงได้ออก guideline เพื่อให้สถาบันการเงินได้มีวิธปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน ต่อจากนั้นในช่วงปลายเดือนตุลาคม ค.ศ. 1989 กระทรวงการคลังได้ออกหนังสือบอกกล่าวเกี่ยวกับการออกกฎในเรื่องการโอนเงินตามสาย เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นและเก็บข้อมูลสำหรับควบคุมการโอนเงินระหว่างประเทศ และผลสุดท้ายกระทรวงการคลังได้ออกหนังสือดำทับ เพื่อให้ธนาคารเคร่งครัดในการแจ้งข้อมูลของผู้ส่งและผู้รับในการโอนเงินตามสายระหว่างประเทศ และได้ออกมาเป็นกฎเกณฑ์ใช้บังคับ ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1990

เท่าที่ได้กล่าวมานี้เป็นเพียงกรณีคาดหมายว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันการเงิน ถ้ากฎหมายปราบปรามการฟอกเงินใช้บังคับในประเทศไทย ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ก็มักจะประสบกับปัญหาดังกล่าวนี้นี้ในช่วงแรกของการทำงานบังคับใช้กฎหมาย แต่เมื่อบุคลากรของสถาบันการเงินเกิดความชำนาญมากขึ้นก็เป็นที่เชื่อว่าปัญหาดังกล่าวจะถูกขจัดออกไปได้

1.3 ขอบเขตของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายฟอกเงินที่นำมาใช้กับ ป.ป.ป.

ในคดีอาญาขอมรับกันว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนปราศจากความสงสัยอันควร (beyond reasonable doubt) ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะลงโทษจำคุกได้ มิใช่จะยอมรับบังคับตามพยานที่มีเหตุผลมากกว่า (preponderance) อย่างคดีแพ่งเท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดหลักในการดำเนินคดีอาญาว่า ผู้ถูกฟ้องเป็นจำเลยจะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence) จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิด และในกรณีที่ยังสงสัยจะต้องยกประโยชน์ให้จำเลย (in dubio pro reo) เพราะการปล่อยผู้กระทำความผิดเนื่องจากพิสูจน์ได้ไม่แน่ชัดนั้นดีกว่าจะลงโทษผู้บริสุทธิ์¹⁰⁷ ซึ่งหลักอันนี้บัญญัติไว้ในมาตรา 227 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ความว่า “เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย” และมาตรา 33 วรรค

¹⁰⁷ J. Bentham , A Treatise on Judicial Evidence 196-198 (M. Dumont Trans.,1825) อ้างใน ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ , “ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา,” วารสารวิชาการ 161 (กรกฎาคม 2534):1.

แรกของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ความว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”

อย่างไรก็ดีในคดีอาญาบางเรื่อง โจทก์อาจจะไม่สามารถนำพยานหลักฐานมา ยืนยันข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดโดยตรงได้ เพียงแค่พยานหลักฐานแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่มีการกล่าวหาหาพิสูจน์ความผิดของจำเลย ทำให้เป็นหน้าที่ของ ศาลที่จะใช้ดุลพินิจว่า พยานหลักฐานเท่าที่มีอยู่เพียงพอที่จะฟังว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามข้อ กล่าวหาของโจทก์หรือไม่ ดังนั้นเพื่อให้การรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในคดีบาง ประเภทมีความแน่นอน ชัดเจน อันจะมีผลให้รัฐสามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิดอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้ตรากฎหมายกำหนด “ข้อ สันนิษฐานตามกฎหมาย” วางหลักเกณฑ์ให้มีการพิสูจน์พยานหลักฐาน แสดงข้อเท็จจริงอัน เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิดตามที่กฎหมายวางบท สันนิษฐานไว้ได้ หากจำเลยไม่นำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นเป็นอย่างอื่น ศาลก็ต้องฟังข้อ เท็จจริงตามข้อสันนิษฐานนั้น และตัดสินลงโทษจำเลย โดยผลของข้อสันนิษฐานตาม กฎหมายทำให้ง่ายมีหน้าสำสืบพยานหลักฐาน เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานที่กำหนดขึ้นโดย กฎหมาย

1.3.1 หลักการและเหตุผลของข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย

ข้อสันนิษฐานเป็นหลักในกฎหมายลักษณะพยาน ซึ่งอนุญาตให้ศาลรับฟัง ข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่ง โดยจะต้องพิสูจน์ให้ปรากฏข้อเท็จจริงบางอย่างตามที่กำหนดไว้เสีย ก่อน¹⁰⁸ กล่าวคือ ข้อสันนิษฐานเป็นการรับฟังข้อเท็จจริงตามเงื่อนไขอันเกิดมาจากข้อเท็จจริง อีกเรื่องหนึ่ง¹⁰⁹ ดังนั้นข้อสันนิษฐานจึงประกอบด้วยข้อเท็จจริง 2 ข้อ คือ¹¹⁰

¹⁰⁸ จตุรงค์ ฉินวิวัฒน์, “ข้อสันนิษฐานในคดีอาญาอันเป็นโทษแก่จำเลย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 13.

¹⁰⁹ โอสถ โกสิน, กฎหมายลักษณะพยานเปรียบเทียบ (พระนคร: โรงพิมพ์ ไทยเกษม, 2501), หน้า 42.

¹¹⁰ เข็มชัย ชูศิริวงศ์, “ความชอบธรรมของการกำหนดข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา,” วารสารอัยการ 133 (มีนาคม 2532): 16.

- ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact)
- ข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact)

การกำหนดหน้าที่นำสืบให้ตกแก่จำเลยเกิดขึ้น เมื่อโจทก์สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งข้อสันนิษฐานได้ ในกรณีนี้ภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อโต้แย้งข้อสันนิษฐานย่อมตกอยู่แก่จำเลย ถ้าจำเลยไม่สามารถพิสูจน์ค่ากล่าวข้อสันนิษฐานตามกฎหมายได้ ศาลย่อมรับฟังข้อเท็จจริงตามข้อสันนิษฐาน และพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด¹¹¹ แต่ถ้าโจทก์ไม่สามารถนำสืบให้เห็นข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งข้อสันนิษฐาน ศาลก็ต้องยกฟ้อง โจทก์จะอ้างว่ามีข้อสันนิษฐานเป็นคุณแก่คนไม่ได้¹¹²

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของข้อสันนิษฐานแล้ว อาจจำแนกข้อสันนิษฐานได้เป็น 2 ประเภทดังนี้¹¹³

(1) ข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริง (Presumption of Fact) เป็นข้อสันนิษฐานซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เป็นเรื่องที่ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องโดยอนุมานเอาจากข้อเท็จจริงที่ได้ตามข้อสันนิษฐานเช่นนี้เกิดขึ้น เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งรับฟังเป็นที่ยุติแล้ว ผู้พิพากษาก็สันนิษฐานข้อเท็จจริงอีกข้อหนึ่ง โดยใช้หลักตรรกวิทยา คือวิธีค้นหาเหตุและผลหลังอนุมานเอาว่าข้อเท็จจริงอีกข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นประเด็นพิพาทนั้นน่าจะมีอยู่จริงหรือไม่

(2) ข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย (Presumption of Law) คือข้อสันนิษฐานที่กฎหมายบัญญัติขึ้น ซึ่งมีทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ผลแห่งการที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ก็คือ ผ่อนผันให้คู่ความฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน นำสืบพยานพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขของการสันนิษฐาน (Basic Fact) เท่านั้น เมื่อพิสูจน์ได้แล้วศาลจะสันนิษฐานว่าข้อเท็จจริงที่รับการสันนิษฐาน (Presumed Fact) เกิดขึ้นทันที ดังนั้นการ

¹¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 708/2503, 412/2526

¹¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 1133/2500

¹¹³ วงศ์ศิริ ศรีรัตน์, “ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้บริหารนิติบุคคล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536), หน้า 155.

กำหนดข้อสันนิษฐานโดยกฎหมายจึงมีผลเป็นการแทรกแซงดุลพินิจของศาลในการประเมินพยานแวดล้อมกรณี กล่าวคือ กฎหมายกำหนดไว้เลยว่าศาลต้องประเมินตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนปัญหาว่าคู่ความฝ่ายตรงข้ามจะนำสืบข้อกล่าวข้อสันนิษฐานได้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับข้อสันนิษฐานนั่นเองเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งได้ (Rebuttable Presumption) หรือไม่เปิดโอกาสให้โต้แย้งได้ (Irrebuttable Presumption) ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้¹¹⁴

(2.1) ข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด (Rebuttable Presumption) คือ ข้อสันนิษฐานที่กฎหมายเปิดโอกาสให้มีการนำสืบพยานโต้แย้งหรือหักล้างได้ ดังนั้นแม้คู่ความฝ่ายหนึ่งจะพิสูจน์ข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานได้ ศาลก็ยังฟังเป็นอุติตามข้อเท็จจริงที่ได้รับการสันนิษฐานไม่ได้ เพียงแต่จะมีผลเป็นการผลักภาระหน้าที่ที่นำสืบไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น ถ้าอีกฝ่ายหักล้างไม่ได้ ศาลจะฟังเป็นข้ออุติตามข้อสันนิษฐานนั้น

(2.2) ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด (Irrebuttable Conclusive Presumption) คือ ข้อสันนิษฐานซึ่งกฎหมายไม่เปิดโอกาสให้มีการนำสืบโต้แย้งหรือหักล้างได้ ดังนั้นถ้าคู่ความฝ่ายหนึ่งพิสูจน์ได้ว่ามีข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานเกิดขึ้น ศาลก็จะรับฟังเป็นอุติ ได้เลยว่ามีข้อเท็จจริงซึ่งได้รับการสันนิษฐานเกิดขึ้นด้วย¹¹⁵

เนื่องจากข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ ซึ่งเปลี่ยนแปลงเรื่องหน้าที่นำสืบ อันมีผลให้การกำหนดหน้าที่นำสืบแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ทั่วไป

¹¹⁴ ฉัฐวสา ฉัตรไพฑูริย์, “ขอบเขตการกำหนดข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 79.

¹¹⁵ มีนักวิชาการบางท่านเห็นว่า ไม่ควรถือข้อสันนิษฐานเด็ดขาดเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายเพราะ เป็นค้ำประกันกฎหมาย ซึ่งบังคับไว้ให้การบางอย่างต้องเป็นเช่นนั้นเช่นนี้อ่างกฎหมายสารบัญญัติ คุราละเอือคเอน เข็มชัย ชูติวงศ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2536) หน้า 1-4, และดูเพิ่มเติมในโสภณ รัตนกร, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 23-29.

จากการให้โจทก์มีหน้าที่ในการพิสูจน์การกระทำความคิดของจำเลย จนปราศจากมุตเหตุอันชวนสงสัยตามควร (Prove Beyond Reasonable Doubt) เป็นการผลักภาระให้จำเลยเป็นฝ่ายพิสูจน์หักล้างความรับผิดชอบทางอาญาของคน บทบัญญัติเรื่องข้อสันนิษฐานทางอาญาจึงมีผลทำให้จำเลยตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบ และเนื่องต่อการสูญเสียอิสรภาพเนื่องจากการแพ้คดีมากขึ้น ดังนั้นข้อสันนิษฐานในคดีอาญาประเภทต่างๆจึงสมควรมีหลักเกณฑ์และขอบเขตจำกัดตามลักษณะทางวิชาการพยานหลักฐาน หรือวิธีการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และสำหรับข้อสันนิษฐานตามกฎหมายประเภทที่เป็นข้อสันนิษฐานคือขนาดนั้นยังต้องอยู่ในขอบจำกัดเรื่องอำนาจของรัฐที่จะกำหนดการกระทำให้เป็นความผิดอาญาอีกด้วย¹¹⁶

1.3.2 เทคนิคของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายฟอกเงินที่สอดคล้องกับหลักการในเรื่องร่ำรวยผิดปกติ

โดยที่ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากแนวความคิดในการมุ่งใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสังคม (Social Legislation) และเป็นมาตรการเพื่อใช้ส่งเสริมนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของรัฐ แต่เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคล กฎหมายจึงได้วางข้อสันนิษฐานในการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความคิดไว้ดังนี้

มาตรา 51 บัญญัติว่า “เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการตามมาตรา 49 แล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความคิด และคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง ฟังไม่ขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สินตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด มุต

¹¹⁶ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, “ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในคดีอาญา”,

ฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือ ได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี”

มาตรา 52 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลตั้งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตาม มาตรา 51 ถ้าศาลทำการไต่สวนคำร้องของผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 50 วรรคสอง แล้วเห็นว่าฟังขึ้น ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครองสิทธิของผู้รับประโยชน์ โดยจะกำหนดเงื่อนไข ด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ หากผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ตามมาตรา 50 วรรคสอง เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต”

ดังนั้นเมื่อรัฐนำข้อสันนิษฐานเรื่องการค่านินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาบัญญัติไว้ใน ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.... เพื่อจุดประสงค์ในการคัดกการการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สิน ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานที่เป็นโทษแก่จำเลยในทางอาญา ข้อสันนิษฐานนั้นจึงควรอยู่ในขอบเขตดังนี้¹¹⁷

(1) จะต้องเป็นกรณีที่พยานหลักฐานอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยโดยเฉพาะ หรือเป็นพยานหลักฐานที่จำเลยเท่านั้นที่จะเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นการยากหรือเป็นไปไม่ได้ที่โจทก์ จะหาพยานหลักฐานนั้นมาได้

(2) ข้อเท็จจริงที่กำหนดขึ้นเป็นเงื่อนไขกับข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจนทำให้น่าเชื่อว่า จะเป็นจริงตามที่สันนิษฐาน หากไม่ได้เพิ่ม ข้อเท็จจริงอย่างอื่นเข้ามา

¹¹⁷ จตุรงค์ ฉินวิวัฒน์, “ข้อสันนิษฐานในคดีอาญาอันเป็นโทษแก่จำเลย,”

(3) บทบัญญัติที่เป็นเงื่อนไขนั้นจะต้องชัดเจนแน่นอน

(4) เป็นความผิดประเภทที่กำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการปราบปราม

เป็นหลักสำคัญ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 51 และ 52 แล้ว จะเห็นได้ว่า ขอบเขตของข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในการค้นพบบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) นั้นประกอบด้วย

(1) การได้รับรายงานและตรวจสอบการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่สามารถอธิบายแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นได้

(2) ผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน

ดังนั้นหากสามารถพิสูจน์ตามข้อสันนิษฐานที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังกล่าวแล้ว ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้รับโอนทรัพย์สินไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นเป็นอย่างอื่น ศาลก็ต้องรับฟังข้อเท็จจริงตามข้อสันนิษฐานและสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน บทบัญญัติในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการลดภาระในการแสวงหาพยานหลักฐาน

ในทำนองเดียวกันพระราชบัญญัติ ป.ป.ป. มาตรา 21 ทวิ ก็ได้กำหนดข้อสันนิษฐานในเรื่องร่ำรวยผิดปกติไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยไม่อาจแสดงที่มาโดยชอบของทรัพย์สินนั้นได้ เป็นผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ อันจะต้องถูกลงโทษทางวินัยให้ออก ปดตออก หรือไล่ออกจากราชการ และถูกศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกตินั้นตกเป็นของรัฐ เจตนารมณ์ของบทบัญญัตินี้เพื่อแก้ปัญหาอุปสรรคในการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ กล่าวคือ ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนมีหน้าที่เพียงแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ในเบื้องต้นว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดคนหนึ่งร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นแสดงให้เห็นว่าคนได้ทรัพย์สินเหล่านั้นมาโดยชอบอย่างไร

เหตุที่กฎหมายปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายปราบปรามการทุจริต ได้วางข้อสันนิษฐานให้ผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้มีส่วนได้เสียจะต้องแสดงให้เห็นว่าคนได้ทรัพย์สิน มาโดยชอบได้อย่างไร ทั้งนี้เพราะผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงพยาน หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด ได้มากกว่าผู้กล่าวหาอีกทั้งข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐาน (Basic Fact) ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นั้นวิญญูชนมี เหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการอันกฎหมายมีบัญญัติว่าเป็นความผิดทางอาญาจริงประการหนึ่ง และกฎหมายที่วางข้อสันนิษฐานเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหา นำพยาน หลักฐานมาหักล้างได้เสมอว่า แม้ผู้ถูกกล่าวหาจะสามารถพิสูจน์ได้ว่า ข้อเท็จจริงอันเป็นเงื่อนไขแห่งการสันนิษฐานได้เกิดขึ้นจริง คนก็มีได้กระทำความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายสันนิษฐาน¹¹⁸

ดังนั้นหากนำข้อสันนิษฐานของมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการรายงานและตรวจสอบการกระทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยมาปรับใช้กับการค้นหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยเฉพาะเงินสด ในกรณีร้ายแรง ผิดปกติของคณะกรรมการ ป.ป.ป. แล้ว ก็จะทำให้การค้นหาข้อมูลหรือพยานหลักฐานในการขึ้นชั้นการกระทำความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2 การดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อมูล

เมื่อสำนักงาน ป.ป.ป. ได้รับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน เจ้าหน้าที่ ป.ป.ป. ก็จะดำเนินการออกไปสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วสรุปความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งเมื่อพิจารณากระบวนการดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า การดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ป.ป.ป. นั้น มีลักษณะเป็นเชิงรับมากกว่าเชิงรุก กล่าวคือ จะต้องให้ผู้ถูกกล่าวหาว่าทุจริตและประพฤตินิชอบหรือร้ายแรง ผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติก่อน รัฐจึงจะเข้าไปดำเนินการตรวจสอบและค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับ

¹¹⁸ Charles E. Torcia (ed.), Wharton 'S Criminal Evidence, Rochester, N.Y. : The Lawyers Co-operative Publishing Co., 1972. pp. 89-90. อ้างใน อุดม รัฐอมฤต, "ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการ," หน้า 104.

ทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาว่ามีมูลค่าที่ร้ายแรงผิดปกติจริงหรือไม่ อันเป็นการดำเนินการสอบสวนจากตัวผู้กระทำความผิดไปสู่ทรัพย์สินที่เป็นพยานหลักฐาน แต่เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดที่ไม่มีผู้เสียหาย (Victimless Crimes)¹¹⁹ ทำให้การเริ่มต้นคดี การแสวงหาพยานหลักฐานและความร่วมมือต่างๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะเมื่อไม่มีผู้เสียหายเป็นตัวแทนอย่างชัดเจนแล้ว ก็ไม่มีใครร้องเรียนให้ดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด¹²⁰ แม้รัฐจะเข้าไปดำเนินคดีให้ก็ไม่ให้ความร่วมมือ เป็นพยานหรือค้นหาพยานหลักฐาน

ดังนั้นการดำเนินการสอบสวนเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน จึงควรใช้หลักการในเรื่องการสืบหาแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำความผิด โดยการสร้างกระบวนการที่จะเข้าถึงและมีการวิเคราะห์ถึงข้อมูลดังกล่าว และกระบวนการที่จะนำส่งข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์แล้ว (Analysis Product) ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Agency) เพื่อดำเนินการกับเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด¹²¹ และนำไปสู่ผู้กระทำความผิด

2.1 การใช้กลไกค้นหาทรัพย์สิน

ในการสืบสวนสอบสวนที่รวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ในส่วนที่เป็นการค้นหาทรัพย์สินประเภทต่างๆ เช่น ที่ดิน บ้าน รถยนต์ หรือทรัพย์สินอื่นที่มีทะเบียน ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการค้นหาทรัพย์สินที่เป็นเงินสด เงินฝาก หรือเงินลงทุนของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าร้ายแรงผิดปกตินั้น เนื่องจากสามารถจำหน่าย จ่ายโอนได้ง่าย และไม่มีแหล่งรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะอย่างทรัพย์สิน

¹¹⁹ ดูรายละเอียดในบทที่ 3

¹²⁰ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, “กฎหมายอาญาระหว่างประเทศข้อสังเกตรองกฎหมายฟอกเงิน,” ใน วารสารวิชาการ หนังสือรวมบทความทางวิชาการเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ ศ. ไพโรจน์ ชัยนาม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538) : 152.

¹²¹ สุทธิชัย จิตรวาณิช, “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา,” หน้า 152.

ประเภทอื่น แหล่งข้อมูลที่จะค้นหาและตรวจสอบมักกระจุกกระจายอยู่มากมายหลายที่¹²² เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งรัฐวิสาหกิจที่ออกพันธบัตร และบริษัทที่อยู่ภายใต้ความดูแลของตลาดหลักทรัพย์หรือนิติบุคคลผู้เป็นเจ้าของหุ้นโดยตรง จึงทำให้การค้นหาเงินสด เงินฝาก หรือเงินลงทุนของผู้ถูกกล่าวหาเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากและล่าช้า

2.1.1 รูปแบบการค้นหาเงินฝากในประเทศไทย

มาตรการที่ใช้ในการตรวจสอบเงินฝากตามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 กำหนดห้ามมิให้ธนาคารเปิดเผยความลับเกี่ยวกับการฝากเงินของลูกค้า เนื่องจากถือว่าความปกปิดภายในชีวิตและทรัพย์สินของผู้ฝากเงินเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คนเข้ามาใช้บริการของธนาคาร แต่แม้ว่าธนาคารจะมีมาตรการในการรักษาความลับของลูกค้าก็ไม่ได้หมายความว่า การตรวจสอบ จะทำไม่ได้เสียเลยทีเดียว กฎหมายได้กำหนดให้การตรวจสอบสามารถกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

(1) รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ธนาคารพาณิชย์ยื่นรายงานลับ ดังมีรายการตามที่ รัฐมนตรีกำหนด ต่อธนาคารแห่งประเทศไทย¹²³

(2) รัฐมนตรีมีอำนาจตั้งผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์เพื่อตรวจสอบและ รายงานกิจการและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ หรือจะมอบอำนาจให้ธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ก็ได้¹²⁴

(3) ผู้ตรวจธนาคารพาณิชย์สามารถสั่งให้กรรมการ พนักงาน ลูกจ้าง

¹²² ประสิทธิ์ คำราชชัช, การปราบปรามการรั่วไหลผิดปกตินางธนาคารไทย (กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2536) หน้า 50.

¹²³ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มาตรา 23.

¹²⁴ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มาตรา 24.

ผู้สอบบัญชี รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของธนาคารพาณิชย์มาให้ข้อมูล หรือส่งสำเนาบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานเกี่ยวกับกิจการสินทรัพย์และหนี้สินของธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งให้สามารถเข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์เพื่อตรวจสอบกิจการสินทรัพย์ และหนี้สิน เอกสารและหลักฐานต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ได้¹²⁵

อย่างไรก็ดีข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะต้องเก็บไว้เป็นความลับ และเปิดเผยไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการเปิดเผยตามหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน¹²⁶ หรือพิจารณาคดี¹²⁷ เท่านั้น

สำหรับการตรวจสอบในสถาบันการเงินอื่นๆ นั้น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีหรือผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งมีอำนาจสั่งให้สถาบันการเงินมาให้ข้อมูล ส่งสำเนานอกสารหรือหลักฐาน รวมทั้งให้อำนาจที่จะเข้าไปตรวจสอบในสถานประกอบธุรกิจได้เช่นเดียวกับผู้ตรวจการธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น

2.1.2 รูปแบบการค้นหาเงินฝากในต่างประเทศ

การค้นหาเงินฝากในต่างประเทศ เป็นกลไกอันหนึ่งที่ถูกกำหนดไว้ในมาตรการสกัดกั้นการฟอกเงิน โดยกลไกดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล ตามการเคลื่อนไหวทางการเงินในระบบว่ามีเงินที่เข้ามาอย่างผิดสังเกตในระบบหรือไม่ และตามหนทางทางการเงินที่น่าสงสัยต่างๆ เพื่อหาที่มาที่ไปของเงินที่น่าสงสัยนั้น ดังนั้นจึงกำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงินหรือผู้ทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเงิน ต้องรายงานการหมุนเวียนของเงินที่เข้าออกผิดปกติ และกำหนดให้มีหน่วยงานที่ต้องมีภาระหน้าที่

¹²⁵ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มาตรา 35.

¹²⁶ การสอบสวนนั้นจะต้องเป็นการสอบสวนเพื่อพิจารณาคดีของเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ในการพิจารณาคดี ไม่รวมถึงการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เพราะเป็นเพียงการสอบสวนข้อเท็จจริงเบื้องต้น ยังไม่ถึงขั้นเป็นการสอบสวนทางคดี

¹²⁷ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มาตรา 46 สักค.

หรือมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลทางการเงินต่างๆที่น่าสงสัย เพื่อให้ข้อมูลเหล่านี้มาอยู่ในแหล่งเดียวกันและสามารถตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2.1 ประเทศออสเตรเลีย

(1) การรายงานจากสถาบันการเงิน

The Financial Transaction Report Act 1988 กำหนดให้สถาบันการเงินหรือผู้ทำธุรกิจเกี่ยวกับการเงินจะต้องรายงานการหมุนเวียนของจำนวนเงินที่เข้าออกผิดปกติ คือจำนวนตั้งแต่ 10,000 เหรียญออสเตรเลีย ขึ้นไปไปยัง “ผู้อำนวยการ” สำนักงานรับรายงานการเคลื่อนไหวเข้าออกของเงินสด (Australian Transaction Report and Analysis Center) โดยการรายงานจะต้องกระทำตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

- (1) ชื่อ - ที่อยู่ และอาชีพของผู้ฝากเงินกับสถาบันการเงิน
- (2) ชื่อ - ที่อยู่ และอาชีพของผู้กระทำการแทนเจ้าของเงิน
- (3) ประเภทและเลขที่บัญชี
- (4) ลักษณะของการเคลื่อนไหวเข้าออกของเงิน (การฝาก)
- (5) จำนวนเงินที่ฝาก ถ้าเป็นเงินตราต่างประเทศให้ระบุด้วยว่าเป็นเงิน

ตระกูลใด

(6) ถ้าฝากเป็นเช็ค ให้บอกชื่อผู้ทรงเช็ค ธนาคารที่ออกเช็ค ชื่อผู้รับเงิน (ถ้ามี) จำนวนที่ปรากฏบนเช็ค พร้อมวัน เดือน ปีของเช็ค เลขที่เช็ค (ถ้ามี) และรายละเอียดเกี่ยวกับการมอบอำนาจต่างๆ มาบนเช็คนั้น

(7) ถ้าการฝากนั้นเป็นการฝากโดยอำนาจใบสั่งจ่าย ให้บอกชื่อผู้ทรงอำนาจ ใบสั่งจ่ายเงินนั้น ชื่อของสถาบันการเงินที่ออกคำสั่งจ่าย ชื่อผู้รับเงิน (ถ้ามี) จำนวนเงินที่ออกคำสั่ง พร้อมวัน เดือน ปี เลขที่ของใบสั่ง (ถ้ามี) และรายละเอียดเกี่ยวกับการมอบอำนาจต่างๆ มาในใบสั่งจ่ายเงินนั้น

(8) ชื่อและที่อยู่ของสถาบันการเงิน

(9) วัน เดือน ปีที่ฝาก

อนึ่ง เงินฝากที่มากกว่าปกติอาจจะได้รับการชกเว้นไม่ต้องรายงานในกรณีต่าง ๆ เช่น

(1) การฝากเงินกับสถาบันการเงินที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ชกเว้นไว้แล้วหรือฝากเงินในประเภทที่สถาบันนั้นได้รับการชกเว้นให้ไม่ต้องรายงาน

(2) การฝากระหว่างสถาบันการเงินกับสถาบันการเงินด้วยกัน หรือสถาบันการเงินกับผู้ค้าเงินอื่นๆ

(3) เป็นลูกค้าประจำกับสถาบันการเงินมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน และประกอบธุรกิจขาปลีก (นอกเหนือจากธุรกิจขายรถ เรือ เครื่องจักรกลทางเกษตร หรือเครื่องบิน) ธุรกิจบันเทิง หรือธุรกิจเครื่องเชื่อมโลหะ โดยจำนวนเงินฝากไม่เกินจำนวนที่พอสมควรกับรายได้ที่สมเหตุสมผลของธุรกิจนั้นๆ

(4) เป็นลูกค้าที่ทำการโอนเงินจากสถาบันการเงินเพื่อจ่ายเป็นค่าจ้าง เป็นเงินเดือนของลูกจ้างเป็นประจำครั้งละไม่ต่ำกว่า 100,000 เหรียญออสเตรเลีย และนำเงินมาฝากในจำนวนสมเหตุสมผล กับการทำมาหาได้ในธุรกิจที่ทำอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมายของลูกค้าอื่นๆ

(2) หน่วยวิเคราะห์ข้อมูล

AUSTRAC (Australian Transaction Report and Analysis Center)¹²⁸ เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นจากกฎหมาย The Financial Transaction Report Act 1988 ส่วนที่ 6 ภายใต้การดูแลของ Australian Attorney General ทำหน้าที่สอดส่องดูแลกระแสความเคลื่อนไหว

¹²⁸ ชัยวัฒน์ บ่างตระกูล, “อำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลตามร่างกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 83-85.

ทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับประเทศออสเตรเลีย ทั้งในและนอกประเทศวิเคราะห์และสืบสวนหาข้อมูลเพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายโดยตรงต่อไป¹²⁹

นอกจากภาระหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และสืบสวนเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรม และความผิดอาชญากรรมแล้ว เครือข่ายความร่วมมือในด้านการข้อมูลของ AUSTRAC ยังคงครอบคลุมไปถึงความผิดอาชญากรรมดังต่อไปนี้

- Crimes (Claration Offences) Act. 1980
- Mutual Assistance in Criminal Mater Act. 1987
- Proceeds of Crime Act. 1987 และ
- Cash Transaction Report Act. 1988

และบทกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาชญากรรมและการฟอกเงินซึ่งได้แก่

- The Customs Act. 1901
- The Income Tax Assessment Act. 1986
- The Crimes Act. 1914 (Commonwealth); และ
- Various States Confiscation of Assets Legislation

นอกจากนี้เมื่อมีเหตุการณ์ดังต่อไปนี้ Financial Transaction Report Act 1988 ได้กำหนดให้มีการรายงานไปยัง AUSTRAC หรือผ่าน AUSTRAC คือ

- สถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการอื่นเกี่ยวกับการเงินต้องรายงานเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน ตั้งแต่ 10,000 เหรียญขึ้นไปต่อ AUSTRAC
- การโอนเงินสดเข้าหรือออกนอกประเทศออสเตรเลีย ตั้งแต่ 5,000 เหรียญขึ้นไป ให้รายงานไปยัง Australian Customs โดยผ่าน AUSTRAC

¹²⁹ The Scavengers within the AUSTRAC Database. Paper delivered by pat Mc Donnell of the NSW Police Service Intelligence Group Conference, Manly, 27 – 29 July 1994, p.7.

- รายงานเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัย หรือการโอนเงินที่น่าสงสัย ผู้ประกอบธุรกรรมเกี่ยวกับการเงินต้องส่งไปยัง AUSTRAC

- รายงานเกี่ยวกับผู้เปิดบัญชีเงินฝากใหม่ซึ่งต้องมีบัตรประจำตัว ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 1991

นอกจาก AUSTRAC จะทำหน้าที่ตรวจสอบทางรายงาน ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีหน้าที่ที่จะช่วยธุรกรรมต่างๆซึ่งเป็นที่น่าสงสัย พร้อมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูล และแหล่งข่าวสาร เพื่อรายงานไปยังหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง และร้องขอความช่วยเหลือมายังสำนักงานบริหารข้อมูล นอกจากนี้ยังสามารถเข้าถึงระบบการเงินหรือการไหลของเงินก่อนเข้าสู่ระบบการเงินได้อีกด้วย¹³⁰

2.1.2.2. ประเทศสหรัฐอเมริกา

(1) การรายงานจากสถาบันการเงิน

Bank Secrecy Act 1970 กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำแบบรายการ 4 แบบ คือ¹³¹

(1.1) แบบรายงาน CTR (IRS FORM 4789) จัดทำโดยสถาบันการเงินซึ่งมุ่งถึงธนาคารพาณิชย์โดยตรง จัดทำแบบรายงานทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการนำเงินสดมาฝากเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ ให้แก่หน่วยงานที่เรียกว่า Internal Revenue Services (IRS) ในหน่วยงานนี้ประกอบด้วย หน่วยงานพิเศษที่เรียกว่า Criminal Investigation Division ซึ่งมี

¹³⁰ Australian Transaction Report and Analysis Center (AUSTRAC), 3.3 Monitoring work in 1994-1999, Annual Report 1994-1995, P.16 อ้างใน ชัชวัฒน์ บำงตระกูล, หน้า 85.

¹³¹ สุทธิชัย จิตรวาณิช, “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศไทยอเมริกา”, หน้า 152-153.

ศูนย์คอมพิวเตอร์ที่เมือง Detroit ซึ่งเรียกว่า Detroit Computing Center ทำหน้าที่เก็บรายงานต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์

(1.2) แบบรายงานที่เรียกว่า CTCR (IRS FORM 8362) รายการที่มีวงเงินเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ

(1.3) แบบรายงานที่สามเรียกว่า Report on International Importation of the Currency and Monetary Instrument แบบ CMIR (FORM 4790) ซึ่งจัดทำในกรณีที่มีการนำเงินสดเข้า - ออกนอกประเทศเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ โดยรายงานแก่หน่วยงานศุลกากร ซึ่งมีศูนย์คอมพิวเตอร์ที่มณฑล Virginia

(1.4) แบบรายงานที่สี่เรียกว่า แบบ 8300 ซึ่งจัดทำโดยหน่วยธุรกิจ (Business Venture) ที่ทำรายการซื้อขายเป็นเงินสดมีมูลค่าเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐ

แบบรายงานที่สามและที่สี่ทั้งสองแบบก็ต้องถูกส่งไปยัง IRS และเข้าระบบคอมพิวเตอร์ที่เมือง Detroit เช่นเดียวกัน

(2) หน่วยวิเคราะห์ข้อมูล

Fin CEN (Financial Crimes Enforcement Network) เป็นหน่วยงานของประเทศสหรัฐอเมริกา ทำหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน รับข้อมูลการเงินจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ ในกรณีเป็นข้อมูลที่นำส่งต่อก็จะส่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป เช่น ข้อมูลการเงินที่เกี่ยวข้องกับชนคดีก็ส่งไปยังหน่วยปราบปรามยาเสพติด (DEA) ข้อมูลการเงินที่เกี่ยวข้องกับการหลบเลี่ยงภาษีก็จะส่งไปยังกรมสรรพากร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายก็จะส่งไปยังตำรวจสอบสวนกลาง (FBI)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินดังกล่าวจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติซึ่งมาจากกระบวนการธุรกรรมที่มีขอบข่ายกฎหมายอันสามารถนำไปสู่การวินิจฉัยถึงพฤติกรรมที่ผิดปกติในระบบ ดังนั้นบุคลากรในหน่วยนี้จึงถูกฝึกให้มีความละเอียดถี่ถ้วนในการสังเกตข้อมูลต่างๆ

การใช้มาตรการหลายอย่างประสานกัน (วิเคราะห์ตรวจสอบและสืบสวน)

โดยอาศัยข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ทำให้ Fin CEN สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายหน่วยงาน เช่น จากสำนวนการสอบสวน ข้อมูลจากการค้นคืนการตามหมายค้นและข้อมูลจากภาคเอกชน ข้อมูลเหล่านี้จะถูกรวบรวมและจัดเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์เป็นระบบทำให้สามารถนำไปใช้เพื่อชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติและเป็นพยานในการกระทำความผิดทางอาญาได้

ด้วยข้อมูลที่เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติเจ้าหน้าที่ของ Fin CEN จะสามารถสาวต่อไปถึงกระบวนการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมาย และปรับเข้ากับตัวกฎหมายที่กำหนดค่าธรรมเนียมเป็นความผิด จากนั้น Fin CEN ก็จะส่งเรื่องนั้นพร้อมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเริ่มต้นการสอบสวน ซึ่งหน่วยงานนั้นได้รับรายละเอียดจาก Fin CEN ได้มากทีเดียว ตมตมที่ผิดในการบังคับใช้กฎหมายต่อกรณีนั้นก็มิได้มากเพียงนั้น

อย่างไรก็ตาม Fin CEN โดยตัวเองแล้วจะไม่ดำเนินการจับหรือยึดตัวตนเอง Fin CEN จึงเป็นเพียงหน่วยงานที่มีศักยภาพในการรวบรวม วิเคราะห์ แล้วนำส่งข้อมูลเท่านั้น นอกจากนี้ Fin CEN ยังมีหน้าที่ช่วยแนะนำเจ้าหน้าที่ของสหรัฐของมลรัฐและระดับท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหาข้อมูลทางการเงิน ตลอดจนเผยแพร่วิชาการใหม่ๆ รวมทั้งการจัดสัมมนาให้ความรู้แก่หน่วยงานต่างๆ ด้วย

ข้อมูลที่ Fin CEN จะทำการวิเคราะห์นั้นมาจาก 3 แหล่ง คือ

1. Law Enforcement Data Base เป็นข้อมูลที่มาจากหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะ DEA IRS เป็นต้น การประสานงานข้อมูลระหว่างกันจะใช้ระบบ Memorandum of Understanding (MOU)

2. Financial Data Base เป็นข้อมูลที่สำคัญตามกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน ได้มาจาก 2 หน่วยงานหลัก คือ IRS และหน่วยงานศุลกากร ซึ่งได้รับรายงานทั้ง 4 ประเภทที่กล่าวไว้แล้ว

3. Comercial Data Base เป็นข้อมูลจากกิจการต่างๆ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เปิดเผยต่อสาธารณชนไว้แล้ว (National Automatic Telephone Directory)

นอกจากนี้ยังมี Uniform Commercial Code หรือ UCC Listing ซึ่งเป็นข้อมูลอย่างเดียวกันกับที่ใช้ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยได้มาจากบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนกับสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท

ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้จาก Fin CEN มี 3 ประการ คือ

1. Practical Support Product ใช้เพื่อสนับสนุนหน่วยงานผู้ปฏิบัติโดยตรง (Law Enforcement Agencies) รวมทั้งเป็นข้อมูลให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติไปศึกษาต่อไป
2. ใช้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ได้จากการฟอกเงิน
3. ใช้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายระดับประเทศ

กล่าวโดยสรุปหน้าที่หลักของ Fin CEN คือเป็นหน่วยงานวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินให้แก่หน่วยงานผู้ปฏิบัติ

การนำกลไกค้นหเงินสดมาใช้ในประเทศไทยนั้น ได้ถูกบรรจุไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ... หมวดที่ 2 การรายงานและการแสดงคน โดยกำหนดให้มาตรการนี้สามารถใช้ได้กับความผิดบางประเภทที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นความผิดฐานตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น¹³² ทั้งนี้เพราะกฎหมายนี้มีเจตนารมณ์และ

¹³² เดิมความผิดฐานที่คณะกรรมการพิจารณาว่าร่างกฎหมายฯ กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ... มีเพียงฐานเดียว คือ ความผิดเกี่ยวกับขนสพคดี ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงตามลำดับต่อไปนี้

1. ในชั้นพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ) มีข้อสังเกตให้เพิ่มความผิดฐานอีก 2 ฐาน คือ ฐานค้าหญิงค้าเด็ก และฐานถือโงงประชาชน รวมเป็น 3 ฐานความผิด

2. ในชั้นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นควรให้ตัดความผิดฐานเรื่องการถือโงงประชาชนออก เพราะหลักการของร่างกฎหมายฟอกเงินนี้ทรัพย์สินจะตกแก่แผ่นดินจะขัดกับกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการถือโงงประชาชนที่ให้เงินทรัพย์สินแก่

ประชาชนผู้ถูกข้อ โกง คังนั้น ร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่รัฐบาล
เสนอต่อสภาจึงเหลือเพียง 2 ฐานความผิด

3. ในชั้นคณะกรรมการวิสามัญฯ ได้เพิ่มความผิดฐานขึ้นอีก 7 ฐาน
รวมเป็น 9 ฐานความผิด

4. ในชั้นพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่ 2 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม
2541 ส.ส. ชงยุทธ ดิยะไพรัช (พรรคประชาธิปัตย์) เสนอขอเพิ่มความผิดฐานขึ้นอีก 1
ฐานความผิด คือ ความผิดเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สินของราชการ รวมทั้งสิ้น 10 ฐานความผิด

5. ในชั้นพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ 2 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม
2541 ที่ประชุมมีมติให้คณะกรรมการวิสามัญฯ ลอนร่างพระราชบัญญัตินี้ออกไปทบทวน
ความผิดฐานนี้ใหม่ทั้งหมด และเห็นควรคงร่างเดิมที่สภาผู้แทนราษฎรได้รับหลักการใน
วาระที่ 1 ไว้เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2540 ที่เสนอความผิดฐานไว้เพียง 2 ฐานเท่านั้น คือ ยา
เสพติดและค้าเด็กค้าหญิง

6. ในชั้นพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระที่ 2 และ 3 เมื่อวันที่ 22
กรกฎาคม 2541 ได้พิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัตินี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ซึ่งมีเพียง
2 ฐานความผิด ในที่สุดที่ประชุมมีมติให้ความเห็นชอบกับ 2 ฐานความผิดดังกล่าวและผ่าน
ร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อเสนอไปยังวุฒิสภาต่อไป

7. ในชั้นพิจารณาของวุฒิสภา เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2541 รับหลัก
การร่างกฎหมายฉบับนี้และตั้งกรรมการวิสามัญฯ วุฒิสภา รวม 25 คน พิจารณาราย
ละเอียดต่อไป

8. ในชั้นคณะกรรมการวิสามัญฯ วุฒิสภา พิจารณาแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 11
กันยายน 2541 ให้เพิ่มความผิดฐานขึ้นอีก 6 ฐาน รวมเป็น 8 ฐาน

9. ในชั้นพิจารณาของวุฒิสภา เรื่องความผิดฐานนี้ ในวาระที่ 2 และ 3
เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2541 ที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญ
ฯ วุฒิสภา ด้วยคะแนนเสียง 134 เสียง และไม่เห็นด้วย 1 เสียง

10. ขั้นตอนต่อไปทางวุฒิสภาจะได้ส่งร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบ
ปรามการฟอกเงิน พ.ศ... นี้กลับไปยังสภาผู้แทนราษฎร คาดว่าอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
วิสามัญฯ ร่วมทั้ง 2 สภา เพื่อพิจารณาร่างนี้อีกครั้ง เนื่องจากทั้ง 2 สภา ยังมีความแตก
ต่างกันในเรื่องความผิดฐานและองค์คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็น
สาระสำคัญของกฎหมายนี้

11. ในชั้นพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2541 ที่
ประชุมมีมติให้ตั้งคณะกรรมการร่วมทั้ง 2 ฝ่ายฯ ละ 10 คน

วัตถุประสงค์ที่จะขจัดต้นเหตุของการขยายตัวของอาชญากรรม โดยการตัดวงจรให้ขาดลง ด้วยการยึดและอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ข้อโต้แย้งของกฎหมายจึงอยู่ที่หลักการของกฎหมายฉบับนี้ที่เกี่ยวกับความผิดฐานที่กำหนดไว้ว่า ต้องอยู่ภายใต้กระบวนการและวิธีการตามพระราชบัญญัติ¹³³ เนื่องจากความผิดเหล่านั้นเป็นฐานที่ทำให้เกิดรายได้ที่นำไปสู่การฟอกเงิน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้¹³⁴

- (1) ความผิดนั้นต้องมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม หรือเครือข่ายข้ามชาติ
- (2) ความผิดนั้นมีผลตอบแทนสูงมาก
- (3) ความผิดนั้นมีลักษณะที่เป็นเรื่องยากมากที่จะนำกฎหมายทั่วไปมาดำเนินการจะลงโทษได้
- (4) ความผิดนั้นมีลักษณะกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศโดยรวม

2.2 การพิจารณาจากพฤติการณ์ที่ต้องสงสัย

กระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาพฤติการณ์ที่น่าสงสัย เป็นการสืบสวนสอบสวนจากตัวบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัย ไปสู่การกระทำความผิดอันเป็นกระบวนการที่ใช้กับการปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาทั่วไป คือ เมื่อมีผู้พบเห็นการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดกระทำความผิด ก็แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป เช่นเดียวกับการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิ

12. ในชั้นคณะกรรมการวิสามัญฯ ร่วม ได้พิจารณาความผิดเกี่ยวกับการหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติออกไป เหลือฐานความผิดเพียง 7 ฐาน

13. สภาผู้แทนราษฎรมีมติเป็นเอกฉันท์ผ่านร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.... ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการวิสามัญฯ ร่วม และรอให้มีการประกาศใช้ในพระราชกิจจานุเบกษาต่อไป

¹³³ ทิวา เงินดวง, “กฎหมายฟอกเงินมีฤทธิ์หลังเพิ่มฐานความผิด,” เดลินิวส์ (21 กันยายน 2541) หน้า 3.

¹³⁴ อรรถพ ทิชิตจิตตะ, เอกสารอาม – ตอนประกอบการแถลงและชี้แจงร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ...., หน้า 32.

ชอบ ที่ถึงแม้จะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากความคิดทางอาญาประเภทอื่น แต่ก็ใช้วิธีการค้นหาพฤติการณ์ที่ต้องสงสัยไปสู่ตัวผู้กระทำความผิดด้วยเช่นกัน

การค้นหาพฤติการณ์ที่ต้องสงสัยในการป้องกันและปราบปรามคอร์ปชั่นมีด้วยกันหลายวิธี เช่น การร้องเรียนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นต้น

2.2.1 การร้องเรียน หรือร้องทุกข์

โดยปกติการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. นั้น จะเริ่มดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ หรือร้ายวอดผิดปกตินี้เมื่อมีผู้กล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตหรือประพฤติมิชอบ โดยมิได้กำหนดรูปแบบของคำร้องหรือวิธีอื่นหรือร้องเรียนไว้ เนื่องจากต้องการให้ประชาชนมีโอกาสร้องทุกข์ได้อย่างสะดวก และมีแบบพิธีน้อ และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้อำนาจมหาชนแสดงตัวเองได้อย่างอิสระ¹³⁵ การกล่าวหาหรือร้องเรียนอาจทำได้ 5 ลักษณะดังนี้

1. ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงาน ป.ป.ป.
2. ส่งทางไปรษณีย์มายังสำนักงาน ป.ป.ป.
3. ผู้กล่าวหาหรือร้องเรียนมาร้องเรียนด้วยตนเอง
4. ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอื่นส่งมายังสำนักงาน ป.ป.ป.
5. วิธีอื่นๆ เช่น การแจ้งทางโทรศัพท์ หรือข่าวหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

¹³⁵ อุดม รัฐอมฤต, “ปัญหาบางประการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ,” หน้า 78. อ้างจาก Jean – Marie BECET, et Daneil COLARD, La Protection des Libertes, (Paris : La Documentation Francaise, 1985), p. 34.

การร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ป. ควรระบุชื่อเจ้าหน้าที่ สังกัด และพฤติ การณ์วัน เวลา สถานที่ที่กระทำความผิด โดยชี้ช่องหรือให้พยานหลักฐานที่อาจสืบสวนสอบ สอนได้ให้มากที่สุดและควรลงชื่อ นามสกุลและที่อยู่ของผู้ร้องเรียนด้วย¹³⁶

การที่มีเรื่องกล่าวหาหรือเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวณผิดปกติ หรือทุจริต และประพฤติมิชอบเข้าสู่กระบวนการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ป. เป็นจำนวนมาก และคำกล่าวหาหรือเรียนนั้นมักไม่ระบุรายละเอียดของเบาะแสในการค้นหาพยานหลักฐาน จึงทำให้มีอุปสรรคในการสอบสวน ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของ ป.ป.ป. มีจำนวนไม่เพียงพอ กับปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติ ป.ป.ป. มาตรา 13 ทวิ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ป.ป.ป. (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2530 บัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาไม่รับหรือออกขึ้นพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้

1. เรื่องที่ล่วงเลยมาแล้วเกินกว่า 5 ปี นับแต่วันเกิดเหตุจนถึงวันที่มีการกล่าวหาหรือเรียน และคณะกรรมการ ป.ป.ป. เห็นเรื่องที่ไม่อาจหาพยานหลักฐานได้เพียงพอที่จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้
2. เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. เห็นว่าไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนด
3. เรื่องที่มีลักษณะเป็นบัคตสนเท่ห์ ซึ่งไม่ระบุพยานหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินการสืบสวนต่อไปได้

นอกจากนี้การร้องเรียนในปัจจุบันยังรวมถึงการทำหนังสือร้องขอ¹³⁷ให้ออก จากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่และการเข้าชื่อของประชาชน 50,000 คน ให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงอีกด้วย เนื่องจากหนังสือดังกล่าวจะต้องระบุ ชื่อ อายุ ที่อยู่

¹³⁶ “ข้อแนะนำในการร้องเรียนต่อ ป.ป.ป.” แผ่นพับประชาสัมพันธ์ของ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ.

¹³⁷ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปราบปรามการทุจริต พ.ศ.มาตรา 55.

ตำแหน่ง อาชีพ หมายเลขประจำตัวบัตรประชาชน และลงลายมือชื่อของผู้รับรอง โดยระบุ วัน เดือน ปี ที่ลงลายมือชื่อให้ชัดเจน และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาอย่างชัดเจน ว่ามีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในทางอุตสาหกรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใด และต้องระบุพยานหลักฐาน หรือเบาะแสตามสมควร ที่เพียงพอให้ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงต่อไปได้¹³⁸ แต่ทั้งนี้จะต้องรอกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการพิจารณา

2.2.2 การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

ในอดีตที่ผ่านมา กลไกค้นหาพฤติการณ์ที่ต้องสงสัย ได้ถูกกำหนดให้เป็น มาตรการหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน โดยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. เมื่อเข้าสู่ตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง¹³⁹ แต่วิธีการดังกล่าวยังไม่รัดกุมและไม่สามารถตรวจสอบได้จริง เพราะกำหนดให้ยื่นบัญชีแต่ไม่ได้กำหนดให้มีการตรวจสอบว่ามีทรัพย์สินจริงตามที่ยื่นหรือไม่ จึงอาจเกิดกรณีที่มีการยื่นบัญชีทรัพย์สินในตอนที่เข้ารับตำแหน่งมากกว่าที่มีอยู่จริง เช่น ยื่นบัญชีว่ามีทรัพย์สิน 100 ล้านบาท เมื่อพ้นจากตำแหน่งก็ยื่นบัญชีว่ามีทรัพย์สิน 101 ล้านบาท ซึ่งหากพิจารณาตามบัญชีที่อื่นจะเห็นว่ามียอดทรัพย์สินเพิ่มเพียง 1 ล้านบาท อันเป็นการเพิ่มอย่างปกติไม่ผิดปกติแต่อย่างใด ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วทรัพย์สินเพิ่มขึ้น 100 ล้านบาท¹⁴⁰

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินใหม่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการตรวจสอบอย่างแท้จริง โดยมีรายละเอียดดังนี้

¹³⁸ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการปราบปรามการทุจริต พ.ศ.มาตรา 57.

¹³⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 มาตรา 23.

¹⁴⁰ มานิต์ จุมปา, รัฐธรรมนูญใหม่มีอะไรใหม่, หน้า 334.

ผู้ที่มิมีหน้าที่ในการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ได้แก่ บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ต้องยื่นแสดงบัญชีทรัพย์สินตอนเข้าสู่วางตำแหน่งและตอนพ้นจากตำแหน่ง

ในการแสดงบัญชีทรัพย์สินนี้ ต้องแสดงทั้งทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. การยื่นบัญชีนี้ต้องยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตลอดจนสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย การยื่นบัญชีดังกล่าวนี้ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง¹⁴¹

บัญชีทั้งหลายเมื่อยื่นต่อ ป.ป.ช. แล้ว ป.ป.ช. จะตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวว่าแท้จริงไว้ถูกต้องหรือไม่

ในกรณีที่ตรวจพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการการเมืองอื่น ผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ประธาน ป.ป.ช. จะส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

มาตรการที่ให้มีการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินโดยมีระบบการตรวจสอบการทุจริตนี้เป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐธรรมนูยกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน อันเป็นการเพิ่มเติมกลไกการค้นหาพฤติการณ์ที่มีอยู่เดิม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การนำมาตรการฟอกเงินมาใช้ในการปราบปรามการรั่วรัวผิดปกติ

ปัจจุบันอำนาจในการแสวงหาข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จำเป็นแก่การสอบสวนกรณีรั่วรัวผิดปกติ ได้แก่ การมีหนังสือเรียกบุคคลใดๆที่เกี่ยวข้องกับกรณีสืบสวนและสอบ

¹⁴¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 291 และ 292.

สวนมาให้ด้วยคำหรือให้ส่งบัญชีเอกสารหรือวัตถุใดๆที่จำเป็นแก่การสอบสวนมาเพื่อ
ประกอบการพิจารณา หรือแจ้งให้บุคคลใดๆดังกล่าวให้ด้วยคำหรือส่งบัญชี เอกสารหรือ
วัตถุใดๆ ที่จำเป็นแก่การสอบสวนแก่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือเพื่อการนั้น¹⁴²
การสืบสวนและสอบสวนในลักษณะนี้แม้จะทำให้องค์กรที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนมี
โอกาสทราบข้อเท็จจริงได้รวดเร็ว แต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นลักษณะของการขอความร่วมมือ
ในหลายกรณี¹⁴³ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้มอบอำนาจในการตรวจหรือค้นพยานหลักฐานต่างๆ
ได้ดังเช่นอำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีอาญาจะมีได้ ประกอบกับการตรวจสอบค้นหา
พยานหลักฐานที่เป็นทรัพย์สิน โดยเฉพาะเงินสดนั้นมักไม่ได้รับความร่วมมือจากธนาคารหรือ
สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารมักแจ้งข้อมูลล่าช้าจนไม่ทันเหตุการณ์ หรือยินยอม
ให้มีการชักย้ายถ่ายเทเงินฝากออกไปก่อน ตลอดจนปิดบังข้อมูลบางส่วนของลูกค้า โดย
เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่เป็ลูกค้าสำคัญหรือผู้ฝากในนามแฝง นามผู้อื่น เป็นต้น¹⁴⁴ ด้วยเหตุนี้การ
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ กรณีร่ำรวยผิดปกติ ให้ได้ผลจริงจัง
และจับพยานจึงเกิดขึ้นได้ยาก

เนื่องจากการดำเนินการตามมาตรการปราบปรามการฟอกเงินและการป้องกัน
และปราบปรามการร่ำรวยผิดปกติมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการดำเนินงานเพื่อให้
เข้าถึงข้อมูลอันเป็นแหล่งที่มาของทรัพย์สิน แต่มาตรการปราบปรามการร่ำรวยผิดปกตินั้นจะ
เริ่มดำเนินการกับทรัพย์สินของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ก็ต่อเมื่อบุคคล
นั้นถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ รัฐจึงจะเข้าไปดำเนินการ
ติดตาม ตรวจสอบทรัพย์สินและแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการ
ลงโทษผู้กระทำความผิด¹⁴⁵ ส่วนมาตรการปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการที่เริ่มดำเนินการ
สืบสวนจากตัวทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความ

¹⁴² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบใน
วงราชการ พ.ศ.2518 มาตรา 14 (2) และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ..... มาตรา 25 (1).

¹⁴³ อุดม รัฐอมฤต, “ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบ
ปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ,” หน้า 79-80.

¹⁴⁴ ประสิทธิ์ คำราชชัย, การปราบปรามการร่ำรวยผิดปกติในวงราชการ
ไทย, หน้า 56-58.

¹⁴⁵ คู่มือละเอียดในบทที่ 2

ผิด แล้วจึงเรียกให้บุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียมาชี้แจง หากไม่สามารถอธิบายได้ว่าได้ทรัพย์สินมาโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างไร ทรัพย์สินนั้นก็จะถูกริบให้ตกเป็นของแผ่นดินโดยมาตรการนี้สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไปรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย ดังนั้น ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ดำเนินการกับผู้ร้ายหรือผิดปกติหรือแม้กระทั่งกรณีที่มีพฤติการณ์ต่อว่าทุจริตนั้น อาจได้มาจากข้อมูลการเคลื่อนไหวทางการเงินที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงาน ป.ป.ง. ได้ เพราะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวเนื่องกับทรัพย์สินที่ต้องสงสัยว่ามาจากการกระทำความผิดเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้การสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในกรณีร้ายหรือผิดปกติยังมีอุปสรรคที่สำคัญ คือ สามารถยึดได้เฉพาะทรัพย์สินที่เป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ร้ายหรือผิดปกตินั้น หากทรัพย์สินใดถูกจำหน่าย จ่ายโอน ไปให้บุคคลอื่นก็ไม่สามารถยึดได้ แต่การยึดอายัดทรัพย์สินตามกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินนั้น สามารถยึดทรัพย์สินได้ทั้งหมด แม้ว่าทรัพย์สินจะแปรสภาพไปที่ไหนก็ตาม

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตอำนาจของการปราบปรามการทุจริตจะพบว่าอำนาจในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อยืนยันการกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา นั้นไม่เพียงพอที่จะทำให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือ ป.ป.ช. สามารถจัดการกับผู้ทุจริตได้ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ถ้าหากนำมาตรการปราบปรามการฟอกเงินในส่วนของงานราชการหรือการตำรวจที่มีเหตุอันควรสงสัยและคำสั่งให้ยับยั้งธุรกรรมหรือยึด อายัดทรัพย์สินมาใช้เพื่อติดตามการจำหน่ายจ่ายโอนนั้นก็จะทำให้การสืบสวนสอบสวนเรื่องร้ายหรือผิดปกติสามารถล่วงรู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดได้มากขึ้นกว่าเดิม อันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการทุจริตได้อีกทางหนึ่ง

อนึ่ง สิ่งควรคำนึงถึงในการนำมาตรการปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการปราบปรามการร้ายหรือผิดปกติ คือ ขอบเขตหรือข้อจำกัดของการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบการกระทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยมาเป็นข้อมูลเพื่อการปราบปรามการทุจริตในชั้นศาลและขั้นตอนทางกฎหมายในการนำมาตรการปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการปราบปรามการร้ายหรือผิดปกติควรเป็นเช่นไร ซึ่งจะได้พิจารณาตามลำดับดังนี้

3.1 ขอบเขตหรือข้อจำกัดของการนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบการกระทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยมาเป็นข้อมูลเพื่อการปราบปรามการทุจริตในชั้นศาล

การรับรายงานการทำธุรกรรมที่มีจำนวนเงินหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานจากการติดตาม ตรวจสอบ ศึกษาและวิเคราะห์รายงานจากข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกรรมเพื่อคัดค้านคดีกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักงาน ป.ป.ง.¹⁴⁶ ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้สามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานต่อศาลในการดำเนินการเพื่อให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้ แต่เนื่องจากการริบทรัพย์สินตามกฎหมายฟอกเงินมีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายเศรษฐกิจของอาชญากร จึงมุ่งดำเนินการกับตัวทรัพย์สินมากกว่าผู้กระทำความผิด กล่าวคือแม้จะไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนพอยืนยันว่าผู้ที่ยังว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้เสียกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ถ้าหากไม่สามารถอธิบายแหล่งที่มาของทรัพย์สินของคนได้ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องกับกระทำความผิด เพราะฉะนั้นข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ใช่ข้อมูลที่ใช้อันการกระทำความผิดในเรื่องทุจริตและประพฤติมิชอบโดยตรงแต่เป็นเฉพาะแต่ให้สามารถค้นหาพยานหลักฐานต่อไปได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์และได้รับรายงานจากสำนักงาน ป.ป.ง. สามารถนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของพยานหลักฐานของคณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือ ป.ป.ช. ได้ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มาจากการสันนิษฐานว่าผู้ที่ยังว่าเป็นเจ้าของหรือผู้มีส่วนได้เสียมีทรัพย์สินที่ไม่สามารถอ้างแหล่งที่มาได้และเกี่ยวข้องกับหรือเคยมีความเกี่ยวข้องกับพันธุกับการกระทำความผิด แต่การนำข้อมูลที่ได้รับจากสำนักงาน ป.ป.ง. ที่มีข้อจำกัดเช่นกัน กล่าวคือ กฎหมายปราบปรามการฟอกเงินบัญญัติขึ้นเพื่อให้บังคับกับบุคคลทั่วไป ไม่ได้จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ดังนั้นข้อมูลที่ ป.ป.ป. หรือ ป.ป.ช. จะสามารถนำมาใช้ได้จึงต้องเป็นข้อมูลที่เกี่ยวพันกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

3.2 ขั้นตอนทางกฎหมายในการนำมาตรการปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการปราบปรามการรั่วไหลผิดปกติ

เป็นที่ทราบกันดีว่ามาตรการปราบปรามการฟอกเงิน เป็นการดำเนินการต่อตัวทรัพย์สิน ส่วนมาตรการปราบปรามการรั่วไหลผิดปกติเป็นการดำเนินการต่อตัวบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของบุคคลนั้น ดังนั้นบุคคลคนหนึ่งอาจจะถูกดำเนิน

¹⁴⁶ ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ... มาตรา 40

คดีทั้งในความผิดฐานฟอกเงินและร่ำรวยผิดปกติในคราวเดียวกันได้ ซึ่งเหตุการณ์เช่นนี้ไม่สมควรที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากหลักของกฎหมายอาญาอันหนึ่งที่ว่า “บุคคลไม่สมควรจะได้รับโทษสองครั้งในความผิดเดียว” แม้การฟอกเงินจะได้กำหนดเป็นความผิดแตกต่างหากจากความผิดเกี่ยวกับการทุจริตก็ตาม แต่บุคคลที่ถูกดำเนินคดีนั้นเป็นบุคคลคนเดียวกันและผลของการดำเนินคดีก็เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและมีให้ผู้นั้นสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินต่อไปเช่นเดียวกัน ดังนั้นหากปล่อยให้กระบวนการทั้งสองต่างดำเนินการเป็นเอกภาพโดยไม่มีการประสานงานกัน หรือเชื่อมโยงข้อมูลกัน ก็อาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่ถูกกล่าวหาให้ได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร และในทางกลับกันรัฐเองก็จะต้องประสบกับปัญหาการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนเป็นเหตุให้สิ้นเปลืองทั้งบุคลากรและงบประมาณ

ด้วยเหตุนี้การกำหนดให้มีการประสานงานระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนกับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบริหารข้อมูลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้เขียนมีความเห็นว่าสำนักงาน ป.ป.ป. หรือ ป.ป.ช. ควรเป็นองค์กรหลักในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการปราบปรามการทุจริต โดยประสานกับสำนักงาน ป.ป.ง. เนื่องจากองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ และผลจากการดำเนินการสามารถลงโทษทั้งต่อตัวผู้กระทำความผิดและทรัพย์สิน โดยมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานมาขึ้นชั้นการกระทำความผิดอยู่แล้ว

สำนักงาน ป.ป.ง. มีลักษณะการทำงานแยกเป็น 2 ส่วน คือส่วนการรายงานได้แก่การรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบ วิเคราะห์การทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจากสถาบันการเงิน และส่วนที่สองคือการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่การดำเนินการเพื่อให้ได้ไปถึงการริบทรัพย์สิน ซึ่งเป็นผลแห่งการกระทำความผิด อาจกล่าวได้ว่าสำนักงาน ป.ป.ง. มีลักษณะเป็นองค์กรที่บริหารข้อมูลมากกว่าองค์กรที่ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อการปราบปราม

ขั้นตอนทางกฎหมายในการนำมาตรการนี้มาใช้ขึ้นอาจเกิดขึ้นได้ 2 กรณี คือ

(1) การขอความร่วมมือในการส่งข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ธุรกรรมและขอให้มีการตั้งในการยับยั้งธุรกรรมหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว การดำเนินการในลักษณะนี้เกิดขึ้นเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือ ป.ป.ช. แจ้งมายังสำนักงาน ป.ป.ง. เพื่อขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ แล้วนำมาเทียบเคียงกับบัญชีรายการ

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ถูกกล่าวหามานำมาแสดงว่าถูกต้องตรงกันหรือไม่ ซึ่งกฎหมายได้เปิดช่องให้สามารถกระทำได้อยู่แล้ว¹⁴⁷ แต่ในทางปฏิบัติอาจประสบปัญหาไม่ได้รับความร่วมมือ เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดสภาพบังคับแก่ผู้รับผิดชอบของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานเอกชนที่มีได้ปฏิบัติตาม จึงทำให้ไม่อาจแน่ใจได้ว่าการสืบสวนสอบสวนจะได้รับความร่วมมือและค่านิยมการ ได้สัมฤทธิ์ผลได้หรือไม่

(2) การพิจารณากรณีร่ำรวยผิดปกติ จะต้องมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าเรื่องที่กล่าวหาหรือเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือร่ำรวยผิดปกติมีมูลเพียงพอหรือไม่ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่บริสุทธิ์ต้องถูกถกกันแก่งแย่งและกรองเรื่องให้เห็นควรรับไว้พิจารณาเท่านั้น ซึ่งโดยปกติคณะกรรมการจะมอบหมายให้อนุกรรมการซึ่งแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่างๆ¹⁴⁸ ทำหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนั้นหากแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากสำนักงาน ป.ป.ง. มาร่วมในการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐานด้วยก็จะทำให้การประสานงานระหว่างสำนักงาน ป.ป.ง. และ คณะกรรมการ ป.ป.ป. หรือ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความสอดคล้อง ส่งเสริมการทำงานของแต่ละหน่วยงานได้เป็นอย่างดี และสามารถนำมามาตรการปราบปรามการฟอกเงินมาใช้กับการปราบปรามการร่ำรวยผิดปกติได้อีกด้วย

4. การตรวจสอบการใช้มาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินในการสอบสวนของ ป.ป.ป.

การนำมาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินมาใช้ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานของ ป.ป.ป. คือ การใช้กลไกคั่นหนเงินฝาก โดยกำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมที่มีจำนวนเงิน

¹⁴⁷ ดูพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 มาตรา 14 (1) และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.... มาตรา 27(3)

¹⁴⁸ ดูพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 มาตรา 15 และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ... มาตรา 41.

หรือมีทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนด รวมทั้งธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยแก่สำนักงาน ป.ป.ง. และให้อำนาจแก่สำนักงาน ป.ป.ง. ในการยับยั้งการทำธุรกรรมหรือยึด อาชกทรัพย์สินไว้ได้อีกด้วย ซึ่งอำนาจดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียที่สุจริตที่ถูกยับยั้งการทำธุรกรรมหรือถูกยึด อาชกทรัพย์สิน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และเป็นธรรมแก่ผู้ที่ถูกยับยั้งธุรกรรมหรือถูกอาชกทรัพย์สินที่ร้องเรียนนั้น จึงควรมีการตรวจสอบการใช้มาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินดังกล่าว โดยจะศึกษาการตรวจสอบกระบวนการสอบสวนเรื่องร่ำรวยผิดปกติของ ป.ป.ป. และการตรวจสอบการใช้มาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินก่อนตามลำดับ

4.1 การตรวจสอบกระบวนการสอบสวนเรื่องร่ำรวยผิดปกติของ ป.ป.ป.

กระบวนการสอบสวนเรื่องร่ำรวยผิดปกติตามกฎหมายของ ป.ป.ป. ได้มีการกำหนดรายละเอียดไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 20 มาตรา 21 มาตรา 21 ทวิ และมาตรา 21 ครี ตามลำดับ โดยมีขั้นตอนดังนี้¹⁴⁹ ขั้นแรกเป็นการพิจารณาในเบื้องต้นว่าเรื่องที่กล่าวหา ร้องเรียนมีมูลเพียงพอที่จะรับไว้คั่นพิจารณาสอบสวนหรือไม่ เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่บริสุทธิ์มิให้ต้องถูกถ่มแกล้งกล่าวหาหรือรื้อถอน ป.ป.ป. ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ถูกสอบสวน¹⁵⁰ ขั้นที่สองเป็นขั้นพิจารณาผลการสอบสวนว่าน่าเชื่อถือว่าผู้ถูกกล่าวหาจะร่ำรวยผิดปกติหรือไม่ โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน ส่วนขั้นที่สามเป็นขั้นที่พิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาสามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ว่าได้ทรัพย์สินมาโดยชอบ ซึ่งเป็นผลให้การสอบสวนของ ป.ป.ป.เป็นไปอย่างรอบคอบเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับผู้ถูกกล่าวหาทุกคนและเป็นหลักประกันได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้บริสุทธิ์จะไม่ได้ได้รับความเดือดร้อนจากการสอบสวน

นอกจากนี้กฎหมาย ป.ป.ป. ยังกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ป.สามารถมอบอำนาจให้อนุกรรมการและเจ้าหน้าที่คั่นพิจารณาสอบสวนได้ และในทางปฏิบัติก็มีการมอบให้เจ้าหน้าที่ในกองเจ้าของเรื่องและอนุกรรมการดำเนินการสอบสวน แล้วยื่นเสนอคณะอนุกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินพิจารณา ก่อนที่จะเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. พิจารณา

¹⁴⁹ ประสพธิ คำราชชัช, การปราบปรามการร่ำรวยผิดปกติในวงราชการไทย, หน้า 31.

¹⁵⁰ คุราชละเอียดในบทที่ 2

วินิจฉัยเป็นอันดับสุดท้ายนั้น นอกจากจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งมีจำนวนกรรมการได้อย่างมากที่สุดเพียงสิบเอ็ดคนเท่านั้น¹⁵¹ แล้วยังเป็นการสร้างระบบกำหนดให้มีบุคคลหลายฝ่ายหลายระดับ ได้เข้ามาร่วมรับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลข้อเท็จจริงนับตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนหาข้อมูลเบื้องต้นและเสนอความเห็นผ่านอนุกรรมการซึ่งเข้ามาช่วยให้คำแนะนำและช่วยหาข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งเสนอความเห็นขึ้นไปถึงกรรมการและคณะกรรมการ ป.ป.ป. ซึ่งระบบดังกล่าวเท่ากับเป็นการสร้างกลไกควบคุมซึ่งกันและกันในแต่ละขั้นตอนให้การสอบสวนมีความรอบคอบระมัดระวังและมีความสมบูรณ์จนหากที่ระดับใดระดับหนึ่งจะวินิจฉัยไปในทางเอนเอียงไปเข้าข้างหรือช่วยเหลือฝ่ายในฝ่ายหนึ่งระหว่างผู้กล่าวหาได้ นับเป็นการประกันความเป็นธรรมในระบบหนึ่งได้เป็นอย่างดี

4.2 การตรวจสอบการใช้มาตรการสกัดกั้นการฟอกเงิน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า สำนักงาน ป.ป.ง. โดยคณะกรรมการธุรกรรมและเลขาธิการ (กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน) มีอำนาจที่จะยับยั้งการทำธุรกรรมไว้ก่อนได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่เกิน 3 วัน ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือให้อำนาจแก่คณะกรรมการธุรกรรมที่จะยับยั้งการกระทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวก่อน ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกิน 10 วันทำการ ในกรณีที่มีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน หรือให้อำนาจแก่คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการ (กรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน) ที่จะยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวได้ไม่เกิน 90 วัน ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่าย ซักย่ำ ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจยับยั้ง หรือการยึด อายัดนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุหรือมีหลักฐานปรากฏเท่านั้น และการใช้อำนาจนี้จะเป็นการใช้โดยรูปแบบของคณะกรรมการ หรือกรณีที่เลขาธิการใช้อำนาจเพียงผู้เดียวก็ต้องรายงานให้คณะกรรมการธุรกรรมตรวจสอบด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดให้คณะกรรมการธุรกรรม ต้องรายงานต่อคณะ

¹⁵¹ จำนวนกรรมการในคณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดโดยมาตรา 4 ให้มีประธานหนึ่งคน กรรมการอื่นอีกไม่เกิน 9 คน และเลขาธิการซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่งอีกหนึ่งคน

กรรมการ ป.ป.ง. อีกชั้นหนึ่ง เพื่อติดตามและประเมินผลต่อไป จึงไม่ใช่เป็นการใช้อำนาจ โศกถำหยังผู้เดือด แต่เป็นการถ่วงดุลย์แห่งอำนาจและเป็นการกั้นกรองการปฏิบัติงานในแต่ละ ขั้นตอนก่อนเพื่อความรอบคอบและประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ทำธุรกรรมทุจริต ดังนั้นปัญหาที่เกรงว่าจะเกิดความไม่โปร่งใส หรือถกกันแก่งกันได้นั้นคงทำไม่ได้ ประกอบ กับจะต้องออกกฎกระทรวงหรือระเบียบออกมารับรองในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้โดย คำนึงถึงความเสียหายของเจ้าของธุรกิจ หรือเจ้าของทรัพย์สินผู้ทุจริตให้มากที่สุด

นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้ทำธุรกรรมซึ่งถูกยึด อาชัคทรัพย์สินหรือผู้มี ส่วนได้เสียในทรัพย์สินสามารถแสดงหลักฐานว่าเงินปรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นมิใช่ ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความคิดเพื่อให้คณะกรรมการ ธุรกรรมมีคำสั่งเพิกถอนการยึด อาชัคดังกล่าวได้

4.3 การตรวจสอบการใช้มาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินโคของค์กรอื่น

อย่างไรก็ดีแม้ว่าทั้งสำนักงาน ป.ป.ป. และสำนักงาน ป.ป.ช. จะมีมาตรการ ตรวจสอบการดำเนินงานของคนอย่างเป็นทางการแล้วก็ไม่ได้หมายความว่าปัญหาการบังคับใช้ กฎหมายหรือใช้อำนาจตามกฎหมายโคขไม่ชอบธรรมจะไม่เกิดขึ้น ดังเห็นได้จากการตรวจสอบของทั้งสองหน่วยงานยังเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถพิสูจน์ตนเองและต่อสู้ ในชั้นศาลได้อีก จึงอาจถือได้ว่าศาลเป็นองค์กรสุดท้ายที่ทำการตรวจสอบการใช้อำนาจของ รัฐในทั้งสองกรณี

อนึ่ง การใช้มาตรการสกัดกั้นการฟอกเงินในการสอบสวนของ ป.ป.ป. นี้ เป็นการดำเนินงานภายใต้การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ง. ในส่วนของการเข้าไปตรวจสอบ การทำธุรกรรมและยึด อาชัคทรัพย์สินที่ด้องสงสัย แล้วจึงส่งข้อมูลให้ ป.ป.ป.เพื่อค้นหา รวบรวมพยานหลักฐานต่อไป ดังนั้นมาตรการตรวจสอบจึงควรเน้นที่การดำเนินงานของ สำนักงาน ป.ป.ง. โดยเฉพาะในช่วงของการยับยั้งธุรกรรมและการยึดอาชัคทรัพย์สินชั่วคราว

ด้วยเหตุนี้ การปฏิบัติงานของสำนักงานบริหารข้อมูล (ป.ป.ง.) จึงจำเป็นต้อง มีองค์กรอื่นมาตรวจสอบการทำงานโคของค์กรนี้จะทำหน้าที่ตรวจสอบต่อเมื่อได้มีการร้อง เรียนจากผู้เสียหาย หรือผู้มีส่วนได้เสีย องค์กรนี้ได้แก่ คณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลหรือ

คณะกรรมการอุทธรณ์¹⁵² ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าได้มีการบังคับใช้กฎหมายหรือใช้อำนาจตามกฎหมายได้อย่างชอบธรรมหรือไม่และมีการกั้นแถ้งหรือไม่ โดยคณะกรรมการสามารถตรวจสอบข้อมูลได้เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลนั้นและมีอำนาจเรียกข้อมูลการตรวจสอบโดยพนักงานเจ้าหน้าที่วิเคราะห์ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ไปแล้วกลับมาตรวจวิเคราะห์ใหม่ได้ ทั้งในช่วงของการยับยั้งธุรกรรม 10 วัน ตลอดไปจนถึงช่วงอายุศัพท์สิ้นสุดตลอด 100 วัน ซึ่งในช่วงนี้ศาลต้องรอการพิจารณาและตรวจสอบของทางคณะกรรมการอุทธรณ์เสียก่อน หากพ้นระยะเวลาดังกล่าวคณะกรรมการอุทธรณ์ต้องปล่อยคดีให้เป็นหน้าที่ของศาลต่อไปตามกฎหมาย โดยต้องให้ความร่วมมือกับศาลในการขอพยานหลักฐานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์และตรวจสอบนั้นแก่ศาลเพื่อประโยชน์ของคดี และความรวดเร็วในการปฏิบัติงานในชั้นศาลต่อไป

การตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการซึ่งกันและกันเพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส และเป็นที่ยังของประชาชนผู้ถูกกล่าวหาได้ว่ามิได้กระทำโดยมีอำนาจที่ไม่เหมาะสม อีกประการหนึ่งที่เห็นสมควรที่จะต้องมีคณะกรรมการอุทธรณ์คือพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้นเน้นไปที่ความผิดฐานฟอกเงินและตัวเงินเป็นสำคัญ ดังนั้นควรที่จะตรวจสอบและวิเคราะห์ให้เสร็จสิ้นไป ภายในหน่วยงานนี้หรือภายในสำนักงานบริหารข้อมูลนี้ไปในคราวเดียวเพื่อความรวดเร็วว่าผู้ต้องหาที่มีความผิดฐานนี้หรือไม่ และสามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ หากพบความผิดอื่น ๆ นอกจากนั้นก็ให้สำนักงานรายงานไปยังหน่วยงานเฉพาะคดีนั้น แต่ถ้าหากพบความผิดที่เกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงินหรือความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลนี้วิเคราะห์ตรวจสอบให้เสร็จไปตลอดในคราวเดียวเพื่อเป็นการลดคดีต่างๆ ที่ต้องส่งสู่ศาล ดังนั้น เมื่อมีคดีเหล่านี้เกิดขึ้นและมีหน่วยงานเฉพาะเช่นนี้แล้ว ก็จะง่ายแก่การวิเคราะห์และพิจารณาจากเหล่าผู้เชี่ยวชาญและเป็นการ CHECK & BALANCE ด้วย จึงน่าเป็นที่ยอมรับถึงความถูกต้อง¹⁵³ ส่วนในเรื่องของการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้นยังคงต้องส่งเป็นคำร้องขอต่อศาลต่อไปตามวิธีการและขั้นตอนตามกฎหมาย

¹⁵² คุราตตะเฮ็คเพิ่มเติมใน ชัยวัฒน์ บ่างตระกูล, “อำนาจหน้าที่ของสำนักบริหารข้อมูลตามร่างกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน,” หน้า 140 - 143.

¹⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.

ในขณะที่ชกกันหากจำเลยยังคงต้องการต่อสู้ก็ยังสามารถที่จะต่อสู้ในชั้นศาลได้ต่อไปในกระบวนการยุติธรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว จึงเห็นได้ว่าหากมีคณะกรรมการอุทธรณ์แล้วจะสามารถปฏิบัติงานได้รวดเร็ว มีความถูกต้อง และแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ อีกทั้งสามารถลดภาระของศาลในการต้องมาพิจารณาคดีที่สถับจับข้อใน เรื่องของคดีการเงิน¹⁵⁴ และเกี่ยวข้องกับระบบการเงินทางเศรษฐกิจเช่นนี้ให้เป็นไปอย่าง สะดวกและรวดเร็วอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁵⁴ เรื่องเคชวกัน.